

Erinomainen päivä istuttaa puita!

Aika: lauantai 21.9.2024 10–12

Paikka: Ähtäri Zoo Camping -leirintäalue, Karhunkierros 229, Ähtäri

Maasta se puuntaimikin ponnistaa. Syyskuun kolmantena lauantaina istutetaan puita ja jutellaan puista ja paljon muustakin! Kasvoipa puu sitten talousmetsässä puuntuotantoa varten, hedelmätarhassa hedelmäpuuna, kotipihassa pihapuuna, tai puistossa osana kaupunkiluontoa. Tai vaikka maailman korkeimpana jättiläispunapuuna Kaliforniassa, tai Himalajan vuoristometsissä uhanalaisen pikkupandan pesäpuuna. Entäpä oletko kuullut maailmalta valtavista metsitysprojekteista aavikoitumisen torjumiseksi ja ilmakehän hiilen vähentämiseksi; Saharan laidalla vireillä olevasta, jopa 8000 kilometrin pituisesta “Afrikan vihreästä muurista”? Käsissämme olevat pienet taimet toimivat nyt aasinsiltana viemässä ajatuksia isoihin asioihin.

Puiden istuttaminen on käytännönläheinen tapa edistää kestävä kehitystä ja ympäristönsuojelua. Kasvava puu sitoo hiiltä ilmakehästä, estää maaperän eroosiota ja kaunistaa näkymää. Puut ovat arkinen osa maisemaa, mutta elintärkeitä sekä eläimille että ihmisille. Yksi ainoa puu voi tarjota lukuisille muille elämänmuodoille elinympäristön ja ravintoa. Puiden lähellä on usein ihmeellisen hyvä olla, ja tähänkin ilmiöön löytyy nykyisin jo selityksiä tieteen keinoin. Läheskään kaikkea niistä emme kuitenkaan vielä tiedä.

Edustaapa puu mitä lajia hyvänsä, se on yksi maailman yli 60 000 tuhannesta puulajista. Puilla on vahva varsi, yhteyttävät lehdet, sekä juuristo. Metsäekosysteemissä juuriston yhteydet sieniin ja niiden kautta tapahtuva tietojen ja aineiden vaihto, puiden oma hämmästyttävä ”wood wide web”, ei ole enää mystiikkaa, vaan tutkittua tietoa. Puut voivat elää satoja vuosia.

Istuta ja vaali rauhaa

Tästä on hyvä aloittaa Metsätietoa ulkoilijoille 2024–2025-hankkeen toiminta: istuttamalla puita Ähtäri Zoo Campingin alueella 21.9.2024 klo 10–12.

Suomessa istutetaan vuosittain yli 150 miljoonaa puun taimea. Pieniä taimia istutetaan enimmäkseen talousmetsän kasvattamiseksi, mutta joskus, kuten nyt, istutuksiin liittyy vahvaa symboliikkaa. Emme ole yksin: moni muukin istuttaa puita erityisesti YK: kansainvälisenä rauhanpäivänä 21.9.2024. Plant and Care for Peace – Istuta ja vaali rauhaa – aloite pohjautuu luokanopettaja Mika Vanhasen perustaman ENO (Environment Online) -verkkokoulun aloitteeseen, joka on levinnyt jo 150 maahan, ja yhdistys on kutsunut kuntia, kouluja ja organisaatioita mukaan istuttamaan puita kyseisenä päivänä (katso liittet). Päivän aiheita ovat rauha, kestävä kehitys, ympäristönsuojelu, ja yhdessä toimiminen paremman tulevaisuuden hyväksi.

Kaupungin puistotoimelle kiitokset vinkistä

Hankevetäjä sai vinkin Istuta ja vaali rauhaa- teemapäivästä kaupungin puistotoimesta, ja yhdessä on jo aiemminkin mietitty sopivia taimien istutuspaikkoja. Istuta ja vaali rauhaa- aloitteeseen kutsuttiin kuntia ja organisaatioita, ja kaupungin kautta kutsu tavoitti Ähtärin Zoo Resortin metsä- ja luontomatkojen hankkeiden vetäjän.

Tuttuja puita ja kummallisia puita

Syyskuisen lauantaipäivän istutustilaisuus on samalla kuin pieni maantiedon oppitunti. Osa puista on tuttuja puita, metsämäntyjä. Osa on ns. Kummallisia puita, joiden selviytymistä näinkin pohjoisessa kokeillaan. Ähtärin Eläinpuisto sai 50-vuotisjuhluvuoden kunniaksi 2023 lahjoituksena mitä erilaisempia puuntaimia, joista suurin osa on istutettu eläinpuiston alueelle, mutta niistä riittää mainiosti myös tähän teemapäivään hankkeelle, yleisille ulkoilualueille, leirinnän puolelle istutettaviksi.

Taimet lahjoitti Mustilan arboretum ja yksityispuutarhuri Jussi Tallebo. Taimet toi puistolle kesällä 2023 laulavana puutarhurina tunnettu, Radio Suomen luonto -ohjelmistakin monelle tuttu *Mikko Lagerstöm*. Hankavesi-järven toisella puolella sijaitsee Tuomarniemen puulajipuisto. Nyt istutetaan sellaisiakin lajeja, joita edes puulajipuistosta ei löydy.

Metsämänty *Pinus sylvestris*, on tuttuakin tutumpi ja varma. Metsämäntyjä kasvoi Suomessa pian viime jääkauden jälkeen, koivujen ohella. Mäntyjä kasvaa aina läntisestä Euroopasta itäiseen Siperiaan saakka, ja metsämänty on Skotlannin kansallispuu. Mänty on yksi Suomen neljästä kotimaisesta havupuusta – mitkäs ne kolme muuta olivatkaan? Mänty voi muodostaa sienijuuren jopa yli 200 sienilajin kanssa! Mänty sopii maisemaan, viihtyy hiekkaisessa maassa, ja se on täällä varma talvehtija. Männyn latvuksien muodostamassa varjossa on miellyttävä oleskella.

Amerikanjalava, tunnetaan myös nimellä valkojalava. *Ulmus americana* tuo tuulahduksen Yhdysvaltojen itäosista, jossa se on metsien ylimpään latvuserrokseen yltävä tuulipölytteinen puu, joka voi elää satoja vuosia. Se on ”state tree” Pohjois-Dakotan ja Massachusettsin osavaltioissa. Jalavien sukuun kuuluu noin 40 lajia, joista Suomessa luonnonvaraisena kynäjalavaa ja vuorijalavaa. Jalavat kuuluvat pohjoisen pallonpuoliskon lauhkean vyöhykkeen puihin.

Koristeomenapuu. Jännitystä ylläpitävät erityisesti Mustilan arboretumin lahjoittamat koristeomenapuun taimet, lajikkeiden, joiden selviytymisestä näinkin pohjoisessa ei ole aikaisempaa kokemusta. Talvehtimista seurataan mielenkiinnolla, sekä täällä meillä, että Mustilassa. Selviytyessään nämä ovat mahdollisten uusien puiden siemenlähteitä. Koristeomenapuu kuuluu samaan *Malus*-sukuun, kuin syötäviä hedelmiä tuottavat tarhaomenapuu. Koristeomenapuu kukkii komeasti, mutta sen hedelmät ovat pieniä, eivätkä kovin hyvin sovellu hyötykäyttöön.

Amurinlehmus. Nimi ”Amur” kuulostaa kaukaiselta ja eksoottiselta. Sitä se todella onkin. Amur on esimerkiksi joen nimi. Tämä Venäjän ja Kiinan rajalla Kaukoidässä kulkeva, Tyyneenmereen laskeva Amur-joki on yksi maailman pisimpiä jokia. Amur tarkoittaa myös hallinnollista Amurin aluetta, joka on Venäjän alue Aasiassa. Ähtärin eläinpuistossa ei ole amurintiikeriä eikä amurinleopardia, mutta esimerkiksi Korkeasaaren eläintarha tukee Amurin alueen kissapetojen suojeluhankkeita sen lisäksi,

että Korkeasaarella asuu amurintiikereitä ja -leopardeja. Molemmat lajit elävät Itä-Siperian metsissä Amurin alueella, ja ovat uhanalaisia. Tuliko Amurin alue hieman tutummaksi? Istutetaan amurinlehmus, ja seurataan tulevana vuosina, miten se viihtyy uudessa kasvupaikassaan. Amurin alueella on talvella yhtä kovia pakkasia kuin Suomessakin.

Tapahtuman kulku

Ähtäri Zoo Camping -leirintäalue (Karhunkierros 229, Ähtäri) sopii hyvin teemapäivän paikaksi, sillä sinne on helppoa, vaikka iltalenkin ohessa kenen tahansa päästä tarkkailemaan puiden kasvua: Väliveden pitkä ulkoilureitti kulkee aivan läheltä, samoin kuin Nallenpolku. Alue on myös lähellä yleistä uimarantaa.

Pienet puuntaimet ovat eläviä olentoja, ja istuttajien tehtävänä on auttaa niitä juurtumaan uuteen kasvupaikkaansa: muokataan maa pehmeäksi, kastellaan, tuetaan tukikepin avulla, ja suojataan pakkasilta. Lauantaina 21.9.2024 ovat kaikki halukkaat tervetulleita osallistumaan istuttamiseen, tai seuraamaan istuttamista. Hanskat mukaan, ja pienen istutuslapion ja kastelukannun voi ottaa mukaan, jos haluaa.

Aloitetaan noin klo 10. Osallistujat voivat asetella taimia ja tukikeppejä istutuskuoppiin, kastella, täyttää ja tiivistää kuoppaa, sitoa tuentoja ja viimeistellä pintaa siistiksi hakkeella. Jäniksille maistuvat puut suojataamme verkoilla. Merkitsemme istutukset näkymään lumitöiden varalta. Noin klo 11 istahdetaan kertaamaan vielä taustatiedot istutetuista puulajeista, ennen kuin kiitämme mukavasta aamupäivästä ja jatkamme kotiin tai vaikka vielä ulkoilemaan syyskuisen lauantain ajankuluksi.

Omia eväitä voi halutessaan ottaa mukaan. Leirinnän vastaanottorakennuksen palvelut ovat tältä syksyltä jo kiinni, mutta kannattaa tarkistaa matkailualueen ravintoloiden ajankohtaiset aukioloajat (Hotelli Mesikämmen, Saunaravintola Kiulu).

Metsätietoa ulkoilijoille 2024–2025-hankkeeseen kuuluu, että tilaisuuksien maasto-osuuksien lisäksi myöhemmin kokoonnutaan joko sisätiloihin tai webinaariin, ja työstetään ulkoilureittien käyttäjille suunnattua aiheeseen liittyvää tietomateriaalia, joista kootaan myöhemmin pieni julkaisu. Julkaisu tulee olemaan kaikkien käytettävissä luonto- ja ympäristötiedon lähteenä, sekä metsä- ja luontomatkailun sekä ympäristökasvatuksen kehittämiseksi.

Metsätietoa ulkoilijoille 2024–2025 on Kuudestaan ry:n kautta Leader-rahoitusta saanut hanke. *"Yleishyödyllisillä investointi- ja kehittämishankkeilla innostetaan alueen asukkaita omaehtoiseen kotiseudun kehittämiseen ja tuetaan alueen elinvoimaisuutta monipuolisesti. Leader-hanketuet on suunnattu erilaisille yhteisöille."* (www.kuudestaan.net)

Hanke on Ympäristö- ja ilmastotiedonvälityshanke ([lue lisää ruokaviraston sivuilta](#))

Hanketta toteuttaa Ähtäri Zoo Resort. Lisätietoja hankekoordinaattori Tiina Tarkkonen, tiina.tarkkonen@ahtarizoo.fi / 044 978 4042

Lisätietoja myös: www.kohtimetsamaailmaa.fi

Tietolähteet ja linkkejä lisätiedon äärelle

- Plant and Care for Peace – istuta ja vaali rauhaa: <https://www.pacpeace.net/>
- Osittainen lainaus Plant and Care for Peace ry:n tiedotteesta:
Plant and Care for Peace (Istuta ja vaali rauhaa) on globaali aloite, joka yhdistää ihmisiä ympäri maailmaa istuttamaan puita rauhan ja ympäristön kestävyuden nimissä. Haluamme puita istuttamalla edistää ympäristönsuojelua ja rauhaa, myös kulttuurivaihdon, taiteen ja luovan ilmaisun avulla. Aloite pohjautuu Mika Vanhasen perustaman ENO-verkkokoulun rauhanpuiden istutukseen 20 vuotta sitten. Se levisi 150 maahan. Suuremman vaikutuksen vuoksi haluttiin laajentaa toiminta koulujen ulkopuolelle, kaikkiin organisaatioihin ja ihmisiin. Aloite on rekisteröity yhdistykseksi Suomessa.
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70117701/kansalaisaloite-suomesta-ykille-istutetaan-puita-kansainvalisena-rauhanpaivana?publisherId=69820552&lang=fi>
- Korkeasaaren eläintarhan www-sivut. Amur- hanke.
<https://www.korkeasaari.fi/suojelutyo/hankkeet/amur-hanke/> (viitattu 2.9.2024)
- Metsien Suomi – sivusto www.metsiensuomi.fi
- Scott, Katie, Kirkham, Tony. Suom. Viherä-Aarnio, Anneli. 2024. Puut. Tervetuloa arboretumiin. Julk. Nemo, Helsinki.
- Silfverberg, K ja työryhmä. Ilmastometsät. 2022. Metsät planeetan pelastajina. Into kustannus. Painopaikka ja –vuosi: Riika 2022. ISBN 978-952-351-669-4.
- Pesonen, Hannu. HS Ympäristö. 25.10.2023. Afrikan vihreä muuri on jäänyt puolitiehen, mutta elintärkeä puiden suojavyöhyke on yhä mahdollinen
<https://www.hs.fi/tiede/art-2000009781148.html> (viitattu 2.9.2024)
- Wikipedia Ulmus americana: https://en.wikipedia.org/wiki/Ulmus_americana (viitattu 2.9.2024)
- Woodlandtrust.org. <https://www.woodlandtrust.org.uk/trees-woods-and-wildlife/british-trees/a-z-of-british-trees/scots-pine/> (viitattu 2.9.2024)